KANADA ÉS A HÁBORU

Mióta az Egyesült Államok kormánya elvetette — legalább is egyelőre — azt a nagyszabásu hadihajó épitési programot, melyről az év elején még a legkomolyabban szó volt, az idegesség a nemzetközi politika legfelsőbb intéző köreiben jelentős mértékben enyhült és a világ sorsának kimérői több időt szentelhetnek egyéb problémák megoldására.

Nemrégiben igen érdekes beszélgetésünk volt az egyik kanadai angol napilap szerkesztőjével, aki a háboru előtt Londonban ujságiróskodott s tőle hallottuk azt, hogy sok komoly brit véleménye szerint a világháborúért nnagymértékben felelős a mai Rothermere sajtó volt irányitója és tulajdonosa, Northcliffe, aki személyesen volt érdekelve — még pedig jelentős mértékben — az egyik hadihajóépitő angol vállalatban és Angliában azért teremtett erős és ellenséges közvéleményt Németország ellen, hogy a brit kormányt rászoritsa a nagyobbmértékü flottaépitésre s ezáltal saját vállalatát lenditse fel.

Az angol hajóépitő programra Németország hasonló tengeri fegyverkezéssel felelt s a két ország addig játszotta ki a tromfokat egymás ellen, míg végre is a döntő játszmára került a sor, amelyért milliók és milliók fizettek életükkel, vagy exisztenciájukkal és boldogulásukkal.

Senki, aki a világháboru okaival behatóbban foglalkozott, nem fogja állitani, hogy a német—angol tengeri versengés volt a háboru egyetlen előidézője. A lloyd-georgei „Made in Germany"-n — a német ipar fokozatos térhóditásán és a német világhatalmi törekvéseken kivül számtalan más, hasonlósúlyú ok nyomta le a háboru serpenyőjét a béke rovására — de bizonyos, hogy a tengeri fegyverkezés nagyban hozzájárult a gyilkos szikra kipattanásához. És ha most az Egyesült Államok kormánya mégis levette a napirendről a fokozottabb flottaépitő programot, ezáltal azt kivánta dokumentálni, hogy egyelőre fenn akarja tartani a jelenlegi békés állapotokat — és azok az érdekeltségek, melyek milliókat kerestek volna a program életbelépése estén, ezuttal vereséget szenvedtek és darab ideig kisebb üzlettel is meg kell elégedniök.

Még a flottaprogram leszavazása előtt az angol, amerikai és kanadai sajtó — látszólag függetlenül az aktuális eseményektől — de igen gyakran felvetette és fejtegette azt a kérdést, hogy az 1926-os londoni imperiális konferencia után, amely Anglia és a domoniumok — köztük tehát Kanada — viszonyát is szabályozta, milyen mértékben kötelezi — háboru esetén Angliát a birodalmak vagy a birodalmakat az anyaország és egymás fegyveres támogatására.

Ez a kérdés a háboru előtt nem volt kérdés, akkor anyaország és gyarmatok voltak és ebből a viszonyból logikusan következett, hogy háboru esetén a „küllők" egész erejükkel segitik előre a „tengelyt" a csatatereken. Igy is történt. A háboru óta azonban nagyot változott a helyzet és tulajdonképen ma is kérdéses, hogy az angol világbirodalom — az egyoldaluan megindított ellenségeskedések esetén egységesen lépne-e fel az ellenséggel szemben.

Nemcsak a birodalom mai miniszterelnöke, de a koloniális felfogáshoz sokkal közelebbeső konzervativ párt is azon az állásponton volt a legutóbbi birodalmi választásokon, hogy Kanada csak az ország közvéleményének kikérése és az ottawai parlament döntése után csatlakozhatnék az anyaország által meginditandó háboruhoz — vagy pedig esetleg — semleges maradhatna.

A politikusok, ujságirók és jogászok azt a kérdést is felvetették, hogy vajjon a birodalmaknak külön is van-e joguk a hadüzenetre és hogy például Kanada hadüzenete esetén számithatna-e az anyaország és a többi dominium fegyveres támogatására. A vélemények nagytöbbsége az volt, hogy a birodalmak teljesen függetlenek a hadüzenet kérdésében is az anyaországtól és egymástól is, ugyanakkor azonban nem feltétlen következés, hogy például Kanada hadüzenete esetén számithatna akár Anglia — akár a többi dominium támogatására.

Amiből — a gondolat továbbfüzése folytán — logikusan az következik, amiről sem az amerikai sem a kanadai, sem pedig az angol sajtó nem irt, hogy egy angol—amerikai háboru esetén Kanadának teljes szuverén jogában állana, hogy támogassa Angliát vagy pedig semlegességet deklaráljon.

A kanadaiak számára minden esetre megnyugvás a véleményeknek ez a közössége ebben a fontos kérdésben, bár az egész világ békéje érdekében reméljük és óhajtjuk, hogy a két legnagyobb és legelőrehaladottabb nemzet, Amerika és Anglia között háborura sor nem kerül, mert a két nemzet békéje a nemzetközi problémák lassu és békés kiegyenlitődését fogja eredményezni, mig az esetleges háboru a legborzalmasabb katasztrófát jelenthetné a világ valamennyi nemzetére.

Harminc-negyven dollárt fizetnek a farmon

REGINA, április 10.

A HÉT KÖZEPÉN MEGINDULT ERŐS HAVAZÉS ALAPOSAN MEGCSAPPANTOTTA AZOKNAK A FARMEREKNEK SZÁMÁT, AKIK MUNKÁSOKÉRT JÖTTEK A VÁROSBA, DE MÉG IGY IS ELÉG SZÁMMAL HELYEZKEDNEK EL MUNKÁRA AZ EMBEREK, MINDAZONÁLTAL VAN SOK MUNKANÉLKÜLI IS. A MUNKABÉREK 7 HÓNAPRA 35—40 DOLLÁR HAVONTA, ANGOLUL IS BESZÉLŐ JÓ MUNKÁSOK MÁR KAPNAK 45—50 DOLLÁRT IS. A FARMMUNKÁN KIVÜL MÁS MUNKAALKALOM NINCS.

MIVEL TÖLTÖTTEK MÁSFÉLNAPOT A ZARÁNDOKOK WINNIPEGEN?

New York és Chicago magyar nyelven megjelenő vörös újságjai mindenféleképen ütniverni akarják a Kossuth szobor akciót és a vele kapcsolatos magyarországi zarándoklást. Mi inkább hisszük, hogy ez ügyetlenül megválasztott propagandacsinálás akar lenni az emlitett lapok részéről — saját maguk felé! Mindenáron valami különlegeset, ujat és m á s t akarnak nyújtani, mint amit a magyarság vár az ünnepéllyel kapcsolatban — nem létező piszkos szenzációkat, panamákat, leleplezéseket — ezért vannak a bődületes hosszú és vastag cimek, kiemelések és egyéb vásári fogások és trükkök.

Amerika és Kanada magyarjai előtt nem szükséges mentegetni a Kossuth akciót és a zarándoklást — egy sziv- egy lélekként lángolt fel ennek a kontinensnek magyar vendégszeretete, amikor a zarándokok amerikai földre tették a lábukat. Különösen Kanadában és főleg a Nyugaton olyan meleg, szeretetteljes fogadtatásban volt részük mindenütt a zarándokoknak, amilyennél különbet a Kiskunság kellős közepén sem kaphattak volna.

Nyugatkanada magyarsága észre sem veszi, figyelemre sem méltatja, legfeljebb megveti a Kossuth akció ünneprontására felbérelt és ezennel végképen levitézlett vörös hintáslegényeket.

•

— Csak bankettezneк — mulatoznak" — irják. Arról azonban készakarva megfeledkeznek, hogy a bankettezés közben egy-két csekély kis dolog is történt: közben leleplezték Kossuth Lajos szobrát Amerika legnagyobb városában, közben Coolidgenél is tisztelegtek Perényiék és közben legalább húszezer ujságcikk foglalkozott Magyarországgal és a magyar üggyel és — Isten tudja, hány ezer előkelő idegen ismerte meg jó oldaláról azt a magyar népet, amelyről eddig semmit sem tudott.

Winnipeg, a Fort Garry szálloda különterme, ebédidő — az asztal körül ülünk vagy húszan, angolok és magyarok, vegyegyesen. Sok szép szónoklat hangzik el, de én csak két mondatot irok le ide. Az egyiket Andrews, a város nagybefolyású, előkelő ügyvédje mondja:

— Sokfajta európaival talál koztam, akik mind különböztek egymástól, de még modortalan vagy udvariatlan magyarral sohasem találkoztam.

A másik mondat Hooper a Winnipeg Tribune szerkesztőjének szájából hangzott el:

— A Magyarországgal történt szörnyü igazságtalanságot és Rothermere akciét csak néhány hónappal ezelőtt ismertem meg, de azóta nemcsak a Tribune, hanem Winnipeg egész angol sajtója a magyar ügy mellé állott.

Ez a: „csak bankettezneк és mulatoznak."

•

Délután a Royal Alexandra szálloda lakosztályában, ahol Wales hercege, az angol trónörökös szokott megszállni Winnipegen jártában — báró Perényi tiszteletére a város legelőkelőbb közönsége gyült össze. Két munkában és tisztességben megőszült fej nézett egymással szemben: Perényi Zsigmondé és Hon Robert Rogersé. És a két volt miniszter hosszan, pohárral a kezében beszélgetett egymással. Pedig ez a Rogers nem kisebb vendéget szokott magánál vendégül látni, mint az emlitett angol trónörököst és az angol királyi család egyéb tagjait.

De ott volt Sir Charles Tupper is, az egyesitett Kanada egyik nagynevü megalapitójának unokája — felesége, Lady Tupper társaságában. És igen jó barátságot kötöttek a magyarokkal.

Tavaly már ugy volt, hogy Rogers lesz a birodalom londoni főmegbizottja. Vajjon kárára lesz-e a magyarságnak ez a „mulatozás", ha jövőre esetleg mégis Rogers fogja képviselni a hatalmas kanadai birodalmat az angol világimpérium fővárosában?

•

A winnipegi magyar egyletbe már kissé elfáradva érkezik a hatvanév körüli Perényi báró. Nem állva beszél tehát, hanem leül az asztalhoz és beszélni kezd.

Kedves, jóságosarcu magyar nagyapónak látom, aki most eljött ide, hogy mesét mondjon a fiainak és az unokáinak.

Akácfáról, csendes faluvégről, dombról-völgyről, énekes kis madarakról mesél és amint gyöngyformában leperegnek aj-

Történetek a régi jó amerikai rablóvilágból

(Folytatás!)

Egy másik hirhedt alakja a régi rablóvilágnak, ki a postakocsik kifosztásában szinte a müvészetig vitte, Tom Ketcham, más néven Black Jack volt, ki 1900-ban került az akasztófára New Mexikóban, amiért megölt egy seriffet, ki őt el akarta fogni.

Ez a rossznevü bandita éveken át egy rablóbandának állott az élén, amely Wyoming környékén operált és tette az utazást bizonytalanná. A banda közönséges lócsiszárokból és marhahajcsárokból toborzódott össze, melynek vezére később azzal dicsekedett, hogy soha embert nem ölt, asszonyt, gyermeket nem rabolt, de amellett az utonállást mesterségét virágzóvá fejlesztette, s amint előbb a póstakocsikat, ugy később a vasuti vonatokat is megtámadta és kifosztotta.

Egyszer Laramie-ban egy express futár arra figyelmeztette a szállótulajdonost, hogy egyik vendége az a hires bandita, aki néhány nappal előbb a közelben föntartotta és kirabolta a posta kocsit.

— Ebben Ön nagyon téved, — volt a vendéglős válasza. — Mr. Williamson több, mint egy hete, hogy nálunk tartózkodik, s nem hiányzott egyetlen étkezésnél, nem volt távol egyetlen éjszaka sem, amióta Keletről ideérkezett. Azt meg egész biztosan tudom, hogy a szobájában volt, mikor a postakocsi a városon keresztül ment, egy órával a rablás előtt.

A LEVÁGOTT GYERTYA

Később a banda egyik tagja révén kiderült, hogy Black Jack a szálloda tulajdonost szobájába hivta és egy bizonyos major fekvése iránt kérdezősködött, mialatt a postakocsi a vendéglő előtt állt. Erre levágott vagy két hüvelyknyit az asztalán égő gyertyából, hogy ugy lássék, mintha az legalább egy órán át égett volna, aztán egy kötélen leereszkedett szobájának ablakából és eltávozott a házból.

A szálló mögötti karámban néhány hátasló volt beállitva. Ezeknek egyikére ráült, hamarosan elérte az utban lévő postakocsit, kirabolta, s egy óra mulva ismét szobájában volt. Miután levetközött, egy korsó vizet kért, s mikor azt behozták neki, a szemeit dörzsölve ásitozott, mintha éppen akkor ébredt volna föl álmából.

Kevéssel kivégzése előtt szinte dicsekedve mondotta ez a mintarabló a börtönőröknek, hogy soha életében nem lopott olyan embertől, aki a veszteségét nagyon megérezte volna, nőt pedig egyáltalában soha ki nem rabolt.

— Továbbá — tevé hozzá — soha nem használtam töltött fegyvert, amikor valakit föltartóztattam.

Ezt az állitását azonban nem mindenki volt hajlandó elhinni neki.

— Pedig olyan igaz, mint az evangélium, — erősitette a rabló. — Mindig attól tartottam, hogy a töltött fegyvertől valaki véletlenül megsérülhetne. Azért időről időre gondosan megvizsgáltam a puskámat, mielőtt egy egy postakocsit megállitottam, hogy nincs-e megtöltve.

Lám mily nemes vonás egy rablóvezérben, — ha ugyan igaz volt.

KÉT UJABB PUSKACSŐ A BOKROK MÖGÖTT

A postakocsijárás idején, sőt még utána is az utonállók rendesen két három személyből álló csoportokban szoktak müködni. Ami az elrabolt zsákmány értékét illeti, legnagyobb hirnévre Nevadában és Nyugatkaliforniában Milton Sharp tett szert, a mult század 60-as és 70 -es éveiben, amikor a nevadai hetenkint nagyértékü aranyrudküldeményeket szállitottak San Franciskóba.

Erről a hirhedt rablóról azt állitják, hogy mintegy tiz esztendő alatt több, mint félmillió dollárt lopott össze egyik vagy másik formában. Egy ilyen rablóhistória különösen jellemző vakmerő zsivány voltára.

Egy másik társával közremüködve, egy alkalommal megtámadta az Aurora nevü postakocsit, melyet egy jól fölfegyverzett őr kisért, akit a vidéken, mint „puskás küldöncöt" ismertek.

Amint a postakocsit megállitották, Sharp az őrt és a kocsist vette szemügyre, mig társa a lovak elé állt. Ezt az őr lelőtte, mire a lovak megugrottak és tovább futottak az uton, megmentve őrt, kocsist és a megrémült utasokat.

Erre az őr fölállt helyéről, hogy egy pár lövést küldjön a másik rabló után, aki kiadta a parancsot a megállásra, de az időközben eltünt.

Az utasok megkönnyebbülten gratuláltak egymásnak, hogy szerencsésen megmenekültek. De alighogy a kocsi egy kiálló szirt kanyarulatnál elfordult, a kocsisra és őrre ismét két lövésre kész puskacső meredt.

Sharp ugyanis keresztülvágva az erdőn, elébe kerü't a kocsinak, hogy folytassa és befejezze a munkát, melyet társának halála oly váratlanul félbeszakitott. Most azonban nem sokat tétovázott, hanem ráparancsolt a kisérő őrre, hogy dobja el a puskáját, melyet ő nyomban a sziklához vágva darabokra tört. Erre aztán szép nyugodtan hozzálátott a postaláda kifosztásához, s az utasokat nem is bántva, néhány ezer dollár zsákmánynyal továbbállott.

Hogy az effajta vérbeli gonosz

PRITCHARD, AZ URI BETYÁR

tevőknek megjavitása mennyi nehézséggel, s milyen kevés eredménnyel jár, misem bizonyitja világosabban, mint Pritchard Tamás karriérja, kinek gaztettei részben még ma is élénk emlékezetben vannak Nyugaton.

Pritchárd az ő mesterségében afféle előkelő modoru fenegyerek volt, aki elegánsan kiöltözködve, arannyal kivert fegyverekkel ellátva, a legdrágább paripán járt és sohasem mulasztotta el a kezeügyébe került nőktől, miután őket kifosztotta, kecses fejhajtással bocsánatot kérni azért, hogy ilyen aláváló mesterséggel kell foglalkoznia.

Pritchard 1897-ben került hurokra, amikor öt évi fogságra ítélték, melyet a San Quentinben kellett kitöltenie. Mikor elfogták, őszinte örömének adott kifejezést és azt mondotta, hogy ő mindig sajnálta, hogy letért a tisztesség és becsület utjáról, mert amennyi bajjal és veszélylyel az járt, sohasem fizette ki magát.

A San Quentin-i börtönből azzal az igérettel távozott büntetésének kitöltése után, hogy megjavul. Nem sokkal később azonban Dél Kaliforniában több olyan gaztett fordult elő, ami arra engedett következtetni, hogy a megrögzött rabló ujból messzemenő kihágásokat követ el. 1902-ben a Yosemite völgyben föltartóztattak egy postakocsit és kirabolták utasait oly módon és körülmények között, amelyek Pritchard jólismert rendszerére vallottak.

Hasonló eleganciával üzték aláváló mesterségüket a nyolcvanas évek közepe táján Potter és James McDaniel a San Antonióból kiinduló országutakon. Mindkét utonálló a régi fajtából való volt, kik rossz tulajdonságaik mellett néhány jóval is dicsekedhettek. Mindkettő végtelenül lovagiasan szokott bánni a nőkkel, akik véletlenül azokon a postakocsikon utaztak, amelyeket kifosztottak.

GYÓGYITTASSA MEG MAGÁT ASSZONYOM!

Ismeretes volt róluk, hogy egy alkalommal milyen nagylelküen gyakorolták az irgalmas felebaráti szeretetet. Hedwig's Hill és Fredericksburg között ugyanis föltartóztattak egy postakocsit, és az utasok között egy fiatal nőt találtak, aki nem csak beteg, de amellett teljesen szegény is volt. Ez egyik szomszédos fürdőhelyre utazott egészségének helyreállitása végett. Potter és McDaniel, miután a férfiutasoktól elszedték pénzüket és értékszereiket, megkérdezték a beteg nőtől, hová utazik. Az megmondotta, hogy egészségét szeretné visszaszerezni, de nincs pénze, amit nekik adhatna.

— Igen, Önnek doktorra van szüksége, — felelé Potter. — Ime, itt adok magának elegendő pénzt, hogy visszautazhassék San Antonióba és azonkivül kifizethesse a kórházi költségeket.

Ezzel egy csomó bankópénzt nyomott a markába. A beteges nő vonakodott a pénzt elfogadni. Potter azonban sejtve, hogy miért, iparkodott őt megnyugtatni.

— Tegye csak el — ugymond — ez a pénz nem ezeké az utasoké, azoké a másik zsebemben van.

Potter és McDanielnek nem sok haszna volt abból az utonállásból, amelyet 1884 februá 4.-én követtek el San Antonio és San Angelo között egy ódon postakocsival szemben, s mégis ez lett az oka elfogatásuknak.

A postakocsi néhány utassal dél felé tartva, gondtalanul kocogott az országuton, s épen a Llano folyón akart átmenni, mikor a két rabló a bokrok közül előlépett, s fegyvereiket a kocsisra emelve ráparancsoltak, hogy álljon meg és adja meg magát.

SZERELME VITTE A HALÁLBA AZ AMERIKAI BETYÁRT

A kocsi megállt, s mialatt McDániel őrt állott, Potter kiszólitotta az utasokat a kocsiból, sorba állitotta őket az országuton, elszedte tőlük pénzüket és értéktárgyaikat, mire hangos „Good bye-"t kiáltva, eltüntek.

Másnap reggel a csendőrök egy kirendeltsége érkezett a helyszinre és kitapogatták, merre vették a rablók utjukat. A utonállás szinhelyétől mintegy 20 mértföldnyire a Llano folyó mellett ráakadtak Potterra és McDánielre, s minden nagyobb ellenállás nélkül elfogták őket. A rablók testvéreknek adták ki magukat Smith álnév alatt. Később bevallották igazi nevüket, de előéletéről egyik sem akart elárulni semmi. Meglátszott, hogy elég jó nevelésben rész-